

การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ ๔
The 4th National and International Conference, 2024

เนื่องในวาระครบรอบวันสถาปนา ๔๐ ปี วิทยาเขตเชียงใหม่
On the occasion of 40 Years Anniversary, Chiang Mai Campus

ภูมิพลังสร้างสรรค์ และพุทธนวัตกรรมในสังคมร่วมสมัย

Soft Power and Buddhist Innovations
for Contemporary Society

SBCS

วันที่ ๒๓-๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๗
Date: 23rd – 24th August 2024

ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

At Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai Campus

PaMiang Sub-district, Doisaket District, Chiang Mai, Thailand

การปรับตัวของบุคลากรทางการศึกษาเชิงพหุวัฒนธรรม
ในสังคมร่วมสมัย
Multicultural Education Personnel Adaptation in
Contemporary Society

พระทรงพล คุณพโล (ทิพย์คำ), พระปลัดสถิตย์ โภธิญาโณ, เยื้อง ปั่นแห่งเพ็ชร์
อำนาจ ชัดวิชัย, ทินกร จูเรือน
Phra Songpol Khunaphalo (Thipkam), Phra Paladsatid Phodhiyano
Yueng Pannengpetch, Amnat Khadvichai, Tinnakorn Juruan
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus
Corresponding Author, Email: srisakun.chai@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมเชิงพหุวัฒนธรรมในปัจจุบันที่มีกระแสเกี่ยวกับการเปิดกว้างมากขึ้นทางความคิด การแสดงออก ที่นำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่มีปรากฏในระบบการศึกษาของสังคมไทย จึงส่งผลให้บุคลากรทางการศึกษาต้องปรับความคิด ภาครัฐได้ออกกรอบนโยบายที่รองรับกับสังคมเชิงพหุวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมไม่ให้ล่าสมัย และไม่สามารถหลีกเลี่ยงการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมควบคู่ไปด้วย ดังนั้น กระบวนการเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐที่สามารถวางนโยบายที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการยอมรับในวงกว้างของประเด็นทางพหุวัฒนธรรมในระบบการศึกษาของสังคมไทย ร่วมกับการสนับสนุนการจัดทำหลักสูตรความรู้เรื่องพหุวัฒนธรรมแก่บุคลากรทางการศึกษาอย่างลึกซึ้ง ซึ่งสามารถทำให้การวางนโยบายทางด้านความต่างทางวัฒนธรรมได้ประสบความสำเร็จอย่างตรงประเด็น ท้ายที่สุดนำไปสู่การลดลงของปัญหาในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่แฝงอยู่ในการศึกษาเชิงพหุวัฒนธรรมของสังคมร่วมสมัย

คำสำคัญ : บุคลากรทางการศึกษา , พหุวัฒนธรรม , สังคมร่วมสมัย

Abstract

This article aims to study the role of educational personnel in adapting to the increasingly multicultural society, where openness in thought and expression is becoming more prevalent. This shift towards greater inclusivity challenges the existing educational inequalities within the Thai education system, necessitating a mindset adjustment among educators. The government has issued policy frameworks to align with multicultural society, ensuring they remain relevant and are integrated into educational management for students in this diverse context.

These processes require strong governmental support to develop policies that emphasize the importance of multiculturalism, which is crucial for gaining broad acceptance of multicultural issues within the Thai education system. Additionally, there is a need for in-depth curriculum development on multicultural knowledge for educators, which would facilitate the successful implementation of cultural diversity policies. Ultimately, this approach aims to reduce the underlying educational inequalities within the multicultural educational landscape of contemporary society.

Keywords: educational personnel, multiculturalism, contemporary society

บทนำ

บทบาทของบุคลากรทางการศึกษาหัวใจสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ สู่ผู้เรียนที่ตรงที่สุด คือ ผู้สอน ถือได้ว่าเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ให้กับสังคม ทางระบบการศึกษาถือว่าเป็นผู้สร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าให้แก่สังคม และจำเป็นต้องมีความสามารถเกี่ยวกับวิชาความรู้รวมถึงหลักการปฏิบัติ

และแนวทางการประยุกต์ให้ความรู้ที่ถ่ายทอดออกไปถึงผู้เรียน โดยวิธีในการสอนจะแตกต่างกันออกตามพื้นฐานความรู้ความสามารถของผู้เรียนในบริบทต่าง ๆ ซึ่งในสังคมการศึกษาไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันในแวดวงการศึกษาของไทยเกี่ยวกับคุณภาพของผู้สอน ความคาดหวังต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อเป็นการยกระดับศักยภาพของผู้สอนจากการวางมาตรฐานทางสังคมส่งผลให้มีความจำเป็นต้องมีการทำความเข้าใจในการจัดการศึกษาและการพัฒนาผู้สอนในด้านต่างๆ อาทิเช่น ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ ด้านเนื้อหาหลักสูตรในแต่ละรายวิชา ด้านการอบรมทักษะต่าง ๆ แก่ผู้เรียน การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสามารถคิดเป็น นำปฏิบัติได้จริง อีกทั้งการจัดการศึกษาโดยการใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ เป็นสื่อในการเรียนการสอน รวมไปถึงการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และในส่วนของผู้สอนจำเป็นต้องรักษาระบบวิชาชีพครู มีความประพฤติที่เหมาะสมกับกาลเทศะ โดยปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของสังคม และสิ่งที่สำคัญที่สุดในวิชาชีพครูนั้นคือ ต้องมีความศรัทธาในความเป็นครูอย่างแท้จริง ซึ่งในสังคมไทยให้ความคาดหวังในความเป็นวิชาชีพนี้อย่างมากที่ต้องมีทักษะกระบวนการเป็นผู้นำทางความคิดที่มีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ ในบางสถานการณ์กลายเป็นอาชีพที่มีความกดดันจากบริบทของสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และมุมมองความเชื่อมั่นของครูไทยที่เปลี่ยนไป

ดังจากการสำรวจดัชนีความเชื่อมั่นครูไทยของสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ได้จัดทำดัชนี “ความเชื่อมั่นครูไทย” เป็นประจำทุกปี โดยปีนี้เป็นปีที่ 19 สำรวจความคิดเห็นจากประชาชนทุกสาขาอาชีพทั่วประเทศ จำนวน 3,676 คน โดยสำรวจทางออนไลน์ และภาคสนาม ระหว่างวันที่ 16-26 ธันวาคม 2566 พบว่า ประชาชนให้คะแนน 20 ตัวชี้วัดจากผลคะแนนเต็ม 10 เรียงลำดับจากมากไปน้อย 5 อันดับแรกที่มีคะแนนสูงสุด ได้แก่ 1) มนุษย์สัมพันธ์ เข้ากับผู้อื่นได้ 8.20 คะแนน 2) บุคลิกภาพดี แต่งกายเหมาะสมกับอาชีพ 8.19 คะแนน 3) มีความเมตตา มีจิตใจโอบอ้อมอารี 8.16 คะแนน 4) สามารถทำงานเป็นทีมได้ 8.07 คะแนน และ 5) ใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสม 8.02 คะแนน อีกทั้งจุดเด่นของครูไทย ได้แก่ ใช้เทคโนโลยีในการสอน ร้อยละ 58.29 ขยัน อดทน ทุ่มเท เสียสละ ร้อยละ 54.70 และมีทักษะการสอนดี สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ 48.67 ส่วนจุดด้อยของครูไทย ได้แก่ มีปัญหาหนี้สิน ร้อยละ 66.56 ภาระงานมาก ไม่มีเวลา ร้อยละ 63.49 และขาดงบประมาณสนับสนุน 56.96 จะสังเกตได้ว่ามีปัจจัยหลายด้านที่ทำให้สังคมมีความหวังต่อผู้สอนอย่างมาก (ฐานเศรษฐกิจ, 2567) และในสภาพสังคมร่วมสมัยที่มีการเปิดรับความต้องการของผู้เรียนที่มาจากหลากหลายบริบทของแต่ละสังคม ทั้งด้านภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ความเชื่อ วิธีการดำเนินชีวิต ยิ่งทวีคูณความท้าทายให้ผู้สอนต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคม

ในเชิงพหุวัฒนธรรม สำหรับในบริบทของสังคมไทย เห็นได้ว่ามีกลุ่มสังคมที่มีความเป็นอยู่ทางชุมชนในพื้นที่ที่มีลักษณะในเชิงพหุวัฒนธรรม ซึ่งตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า “พหุ” คือ “มาก” และคำว่า “วัฒนธรรม” คือ “สิ่งที่ทำความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมในการแต่งกาย วิถีชีวิตของหมู่คณะ” จึงกล่าวได้ว่าสังคมไทยในขณะนี้มีความเจริญงอกงามทางวัฒนธรรมอย่างมาก อาทิเช่นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย จังหวัดทางภาคเหนือที่มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ หรือจะเป็นจังหวัดที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือจะเป็นจังหวัดทางชายแดนในทางภาคใต้ที่มีความต่างในด้านศาสนา ล้วนสะท้อนถึงความเป็นอยู่ทางสังคมที่มีกระบวนการทางวัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา เชื้อชาติ ชนชั้นทางสังคมที่แตกต่างกัน หรือเรียกว่า สังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society)

นโยบายภาครัฐ : พร้อมรับสังคมพหุวัฒนธรรม

ความตื่นตัวของภาครัฐเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นว่าสังคมพหุวัฒนธรรมได้เติบโตและต้องตั้งรับกับความเปลี่ยนแปลงที่ถาโถมของการย้ายถิ่นฐานในสังคมปัจจุบัน จากข้อมูลของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย (พ.ศ. 2566 – 2570) เพื่อเป็นกรอบให้หน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ นำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม สามารถสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นท่ามกลางความหลากหลายได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทสังคมไทยและมีความเป็นสากล อันจะส่งผลให้ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ โดยวางกลุ่มเป้าหมายในระยะ 5 ปีของแผนปฏิบัติการฉบับนี้ คือ คนในชาติที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางและกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม ประกอบด้วย 1) กลุ่มที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง 2) กลุ่มที่อาศัยอยู่บนพื้นที่ราบ 3) กลุ่มที่อาศัยและตั้งถิ่นฐานตามหมู่เกาะหรือชายฝั่งทะเล และ 4) กลุ่มที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่า (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

ซึ่งการเพิ่มจำนวนของกลุ่มสังคมพหุวัฒนธรรมนี้ ไม่ว่าจะเป็นด้วยเหตุความจำยอมจากภาวะการณ์ที่คับขัน หรือจะเป็นความต้องการย้ายด้วยความสมัครใจ ล้วนแล้วทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและการขยายความหลากหลายอีกสังคมไปสู่อีกสังคม ส่งผลให้ชการยอมรับความต่างในสังคมไทยปัจจุบันมีการตระหนักถึงความสำคัญในการเปิดโอกาสให้สังคมวัฒนธรรม เชื้อชาติ วิถีชีวิตได้ร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของระบบการดำเนินชีวิตในสังคมเพื่อก้าว

เข้าสู่สังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความเหมาะสมกับยุคสังคมร่วมสมัย สอดคล้องกับผลสำรวจสถิติพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่ในปี พ.ศ.2565) พบข้อมูลจำนวนกลุ่มชาติพันธุ์ 359,752 คน คิดเป็นร้อยละ 20.15 ของประชากรทั้งหมด และสามารถจำแนกเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ จากมากที่สุดได้น้อยสุด โดยกลุ่มชาติพันธุ์มากที่สุด คือ กลุ่มชาวกะเหรี่ยง 152,967 คน รองลงมา คือ ชาวกลุ่มลาหู่ 46,264 คน กลุ่มชาวม้ง 27,388 คน กลุ่มชาวลีซู จำนวน 19,726 คน กลุ่มชาวอาข่า 10,349 คน กลุ่มชาวลัวะ 3,756 คน และ กลุ่มชาวเมียง จำนวน 1,835 คน ตามลำดับ และไม่สามารถระบุชาติพันธุ์ได้ชัดเจน 97,467 คน (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่, 2565) ทั้งยังคงมีจำนวนเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี จากจำนวนกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ข้างต้นจึงเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่าเพียงจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในห้าของจำนวนประชากรทั้งหมด และหากคาดการณ์ถึงสถานการณ์จำนวนกลุ่มชาติพันธุ์ในอนาคตยิ่งต้องเพิ่มจำนวนมากขึ้นแน่นอน ด้วยปัจจัยการจ้างงานที่มีมากขึ้นจากผลกระทบทางเศรษฐกิจ และผลกระทบจากสถานการณ์ในประเทศเพื่อนบ้าน ล้วนส่งผลให้มีการเพิ่มความต้องการจ้างแรงงานกลุ่มนี้ที่ยังคงมีต่อเนื่อง สอดคล้องกับสถิติการจ้างงานในปี 2564 จังหวัดเชียงใหม่เป็นอันดับ 1 ของการจ้างงานกลุ่มแรงงานต่างด้าวในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือทั้งหมด จำนวน 117,389 คน คิดเป็นร้อยละ 53.46 นับได้ว่าเกินครึ่งของการจ้างแรงงานกลุ่มต่างด้าวใน 17 จังหวัดทั้งหมดของภาคเหนือ แม้จะเป็นช่วงปีที่กล่าวมานี้จะอยู่ในสภาวะการระบาดของสถานการณ์โควิด-19 ที่ส่วนใหญ่เป็นสภาวะการขยายตัวของตลาดแรงงานน้อยลง แต่ในการขยายตัวของตลาดแรงงานกลุ่มชาติพันธุ์กลับสวนทางกัน (ศูนย์บริหารข้อมูลตลาดแรงงานภาคเหนือ, 2564)

บุคลากรทางการศึกษาเตรียมพร้อมสู่การสอนเชิงพหุวัฒนธรรม

จากสถานการณ์ด้านสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีการขยายตัวในสังคมมากขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการให้ความรู้แก่ผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมเพิ่มเติมตาม ดังนั้น หน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษาต้องมีการวางพื้นฐานทางความรู้ในความหลากหลายนี้ และต้องสามารถสอดแทรกในระบบการจัดการงานในสถานศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมความเข้าใจทางทัศนคติ การเสริมสร้างการยอมรับความเป็นตัวตนของผู้เรียนที่อยู่ในสถานภาพของผู้เรียนที่อยู่ในบริบทพหุวัฒนธรรม เสมือนเป็นการสร้างกระบวนการในการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ผู้เรียน รวมทั้งต้องสามารถเรียนรู้ระหว่างกันจนกระทั่งบุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะผู้สอนและผู้เรียนยอมรับและเปิดใจและเปิดความคิดในเรื่องของสังคมพหุวัฒนธรรม การเปิดรับนี้ต้องอาศัยความรู้ การสื่อสาร การสร้างบรรยากาศใน

การจัดกิจกรรมทางการศึกษาให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม และความหลากหลายของแต่ละชุมชนร่วมกันได้ ซึ่งวิธีการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับการรับรู้ของผู้เรียนที่มาจากต่างวัฒนธรรม ยังส่งผลทำให้ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม พหุวัฒนธรรม ซึ่งการปรับกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานั้นมีส่วนสำคัญ และต้องได้รับความเข้าใจที่มีทิศทางเดียวกันในการปฏิบัติงานทุกระดับ ดังงานวิจัยของ สวงษ์ ไชยยา , สมาน พูแสง , สมเกต อุทธโยธา , และ สำเนา หมิ่นแจ่ม ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ สรุปความได้ว่า แนวทางการบูรณาการการจัดการศึกษาที่เหมาะสมแก่กลุ่มนักเรียนชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 1) การบูรณาการความรู้ให้สัมพันธ์กับวิถีชีวิต เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนนั้น ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง เช่น มารยาททางสังคม อาหาร การแสดง อาชีพ 2) ด้านพหุวัฒนธรรม เป็นการบูรณาการความรู้เนื้อหาสาระวิชาให้เข้ากับวัฒนธรรมที่หลากหลายของผู้เรียนในด้านประวัติความเป็นมา ลักษณะการแต่งกาย การพูดคุยสื่อสาร ด้านความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม การจัดการเรียนรู้ในเชิงสร้างสรรค์ในความเป็นตัวตนของนักเรียนให้เข้ากับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) การบูรณาการเชิงวิธีการ เป็นจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานวิธีการสอน เพื่อให้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของนักเรียน ได้แก่ ห้องเรียนปกติและห้องเรียนพิเศษ เรียนรวมโดยไม่แยกระดับชั้นและอายุ จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะทำให้การคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล ความพร้อม อายุ การฟัง การพูดภาษาไทย 4) ด้านทักษะอาชีพ โดยโรงเรียนปรับหลักสูตรให้เอื้อต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพและจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริงร่วมมือกับชุมชน ท้องถิ่น เครือข่ายธุรกิจ ให้ความรู้และทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ด้วยการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตและทักษะอาชีพให้กับนักเรียน และ 5) ด้านภาวะผู้นำ สิ่งสำคัญที่สุดต้องเข้าใจบริบทของนักเรียน และตระหนักถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมให้ ความสำคัญเกี่ยวกับวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ มีวิสัยทัศน์ในการสร้างชุมชนด้วยการสร้างความรู้สึกร่วมกันให้รู้สึกเป็นกลุ่มชนเดียวกัน พี่พวาค้ายกันเกิดความสามัคคี ควรกระตุ้นให้ขวัญกำลังใจบุคลากรเพราะการสอนนักเรียนที่มีความแตกต่างทั้งวัฒนธรรม ควรมุ่งพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนให้มีความรู้ สร้างแรงบันดาลใจแก่นักเรียน ด้วยการจัดการศึกษาเพื่อนักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นของทั้งครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนอย่าง เป็นกลาง ไม่มีอคติ เพื่อนำความคิดเห็นนั้นมา ปรับใช้ในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียน มองเห็นความต้องการของผู้อื่นเป็นหลัก

(สวางษ์ ไชยยา , สมาน พุแสง , สมเกต อุทธโยธา , และ สำเนา หมิ่นแจ่ม, 2560)

การจัดการศึกษาเชิงพหุวัฒนธรรมในสังคมร่วมสมัย

หากกล่าวถึงการศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) ได้รับความสนใจมากขึ้นจนเห็นได้ชัด ในช่วง พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศในยุโรปบางประเทศ สืบเนื่องจากการรับประชากรจำนวนมากจากประเทศอื่นให้สามารถย้ายถิ่นฐานอย่างถาวร ประชากรที่อพยพย้ายถิ่นดังกล่าวต้องเรียนรู้ภาษา วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตภายใต้เงื่อนไขทางกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติใหม่ แต่ประชากรกลุ่มดังกล่าวก็มิได้ทอดทิ้ง ภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนาเดิม แม้ระยะแรก ๆ ประชากรเจ้าของประเทศ จะไม่ยอมรับเชื้อชาติ และวัฒนธรรมอื่น แต่ต่อมาเมื่อมีการให้การศึกษาในเรื่องสิทธิของมนุษยชน (Human Rights) ของแต่ละบุคคลมากขึ้น ประชากรผู้อพยพย้ายถิ่นก็ได้รับการยอมรับมากขึ้น ทำให้เรื่องพหุวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ไม่เพียงแต่ในประเทศสหรัฐอเมริกาและในทวีปยุโรปเท่านั้น แต่รวมไปถึงประเทศต่าง ๆ ทุกทวีปทั่วโลก อาจกล่าวได้ว่า แทบทุกประเทศในโลกจะประกอบด้วยคนที่อยู่ดั้งเดิม ชนกลุ่มน้อย และหรือกลุ่มอพยพย้ายถิ่นที่มีภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา และความเป็นอยู่ต่างกันไปประกอบอาชีพ อยู่อาศัย และเป็นพลเมืองของอีกประเทศหนึ่งเป็นการถาวร อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข และถึงแม้จะอยู่ห่างไกลกันจากที่อยู่อาศัยเดิม แต่ก็ยังสามารถเดินทางไปเยี่ยมกันหรือส่งข่าวถึงกันโดยสะดวก

ต่อมาเมื่อสังคมเชิงพหุวัฒนธรรมเป็นที่รู้จักมากขึ้นและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษา จนเข้าสู่ยุคของสังคมร่วมสมัยในปัจจุบันที่เป็นสังคมแห่งการพัฒนาเปิดกว้างในความต่างที่สังคมแต่ละสังคมมีความหลากหลายมากขึ้น ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อวิธีการศึกษาในลักษณะสังคมเช่นนี้ ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสมัยใหม่หรือร่วมสมัย สรุปได้ 4 ประการ ได้แก่

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Different)การจัดการศึกษาของไทยได้ให้ความสำคัญในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลเอาไว้อย่างชัดเจนซึ่งจะเห็นได้จากแผนการศึกษาของชาติ ใ้มุ่งจัดการศึกษาตามความถนัดความสนใจ และความสามารถของแต่ละคนเป็นเกณฑ์ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนได้แก่ การจัดระบบห้องเรียนโดยใช้อายุเป็นเกณฑ์บ้าง ใช้ความสามารถเป็นเกณฑ์บ้าง เทคนิคการเรียนการสอนร่วมสมัยที่เกิดขึ้นเพื่อสนองแนวความคิดพื้นฐานนี้ เช่น Cooperative Learning, The Jig Saw method, Co-op (Co-op Kagan), Rally Robin, Ask and Question Model, Think pair share, Group Investiga-

tion

2. ความพร้อม (Readiness) เดิมทีเด็วยเชื่อกันว่า เด็กจะเริ่มเรียนได้ก็ต้องมีความพร้อมซึ่งเป็นพัฒนาการตามธรรมชาติ แต่ในปัจจุบันการวิจัยทางด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ชี้ให้เห็นว่าความพร้อมในการเรียนเป็นสิ่งสร้างขึ้นมาได้ ถ้าหากสามารถจัดบทเรียนให้พอเหมาะกับระดับความสามารถของเด็กแต่ละคน วิชาที่เคยเชื่อกันว่ายาก และไม่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็กก็สามารถนำมาให้ศึกษาได้ เทคนิคการเรียนการสอนร่วมสมัยที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองแนวความคิดพื้นฐานนี้ได้แก่ 4 MAT, Graphic Organizer

3. การใช้เวลาเพื่อการศึกษาแต่เดิมมาการจัดเวลาเพื่อการสอน หรือตารางสอนมักจะจัดโดยอาศัยความสะดวกเป็นเกณฑ์ เช่น ถือนหน่วยเวลาเป็นชั่วโมง เท่ากันทุกวิชา ทุกวัน นอกจากนั้นก็ยังมีจัดเวลาเรียนเอาไว้แน่นอนเป็นภาคเรียน เป็นปี ในปัจจุบันได้มีความคิดในการจัดเป็นหน่วยเวลาสอนให้สัมพันธ์กับลักษณะของแต่ละวิชาซึ่งใช้เวลาไม่เท่ากัน บางวิชาอาจใช้ช่วงสั้นๆ แต่สอนบ่อยครั้ง การเรียนก็ไม่จำกัดอยู่แต่เฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น เทคนิคการเรียนการสอนร่วมสมัยที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองแนวความคิดพื้นฐานด้านนี้ เช่น The use of Community Activities

4. ประสิทธิภาพในการเรียน การขยายตัวทางวิชาการและการเปลี่ยนแปลงของสังคมทำให้มีสิ่งต่างๆ ที่คนจะต้องเรียนรู้เพิ่มขึ้นมาก แต่การจัดระบบการเรียนการสอนในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอจึงจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการใหม่ที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้นทั้งในด้านปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้เรียน และปัจจัยภายนอก เทคนิคการเรียนการสอนร่วมสมัยที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองแนวความคิดพื้นฐานด้านนี้ (ธมลวรรณ ธีระบัญชา, 2566)

องค์ความรู้จากการศึกษา

จากการศึกษาการปรับตัวของบุคลากรทางการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมเชิงร่วมสมัย จึงต้องตระหนักถึงบุคลากรส่วนต่าง ๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการศึกษาทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็น ผู้สอนที่เป็นบุคคลเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารจัดการภาพรวมใหญ่ของสถานศึกษา เจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในระบบศึกษาทุกฝ่ายงาน หน่วยงานภาครัฐผู้ออกนโยบายทางการศึกษาของชาติ นำไปสู่ความเชื่อมโยงนโยบายรับม่าวางกรอบทิศทางการปฏิบัติส่งต่อไปยังบุคลากรทางการศึกษาด้านต่าง ๆ เพื่อนำ ไปสู่การวางแผนการที่มีความสอดคล้องการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทให้เป็นไปได้ด้วยทิศทางที่เหมาะสมกับบริบทสังคมร่วมสมัย และนัยยะหนึ่งของการจัดการศึกษาที่เป็นไปในทางที่เหมาะสมแล้ว สิ่งที่มาคือเพื่อลดปัญหาความเหลื่อม

ล้าทางการศึกษาที่เป็นปัญหาข้อหนึ่งของระบบการศึกษาไทยให้ได้มากที่สุด เมื่อกล่าวถึงคำว่า “วัฒนธรรม” ก็ย่อมสื่อถึงระยะยาวที่สั่งสมมายาวนาน ทั้งวิถีความเป็นอยู่ ความคิดความอ่าน นำไปสู่การแสดงออกของคนในสังคมนั้น ๆ จึงต้องมีความต่างกันไปเป็นเรื่องปกติ ดังนั้นบุคคลที่ต้องมาอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกัน อยู่ร่วมกันด้วยระยะเวลายาวนาน จึงอาจเกิดความเห็นต่างกันได้ และย่อมมีทั้งบุคคลที่เปิดรับความต่างได้และไม่ยอมรับความต่างนั้น เหตุการณ์นี้จึงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้ ดังนั้น บริบทสังคมรูปแบบนี้จึงจำเป็นต้องเกิดการปรับตัวเข้าหากันของบุคลากรทางการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมเชิงร่วมสมัย ซึ่งหมายรวมไปถึงการร่วมกันเสริมสร้างความตระหนักถึงความเป็นจริงของโลกที่ย่อมมีความหลากหลายเป็นเรื่องปกติของทุกสังคม

สรุป

เมื่อผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรมให้แก่ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิดที่ความเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนในสังคมปัจจุบัน ย่อมส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจถึงสิทธิมนุษยชนที่มีความต่างทางวัฒนธรรม เป็นการสร้างมโนทัศน์ที่จะช่วยให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความเท่าเทียมในสังคมและเกิดสันติขึ้นในชาติได้ กระบวนการเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากภาคการศึกษาส่วนกลางจากภาครัฐ ที่สามารถวางนโยบายที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการยอมรับในวงกว้างของประเด็นทางพหุวัฒนธรรมในวิชาชีพครูไทย ดังนั้นจึงควรมีนโยบายสนับสนุนหลักสูตรความรู้เรื่องพหุวัฒนธรรมแก่ผู้สอนอย่างลึกซึ้งซึ่งที่มีความทันสมัยตามยุคต่าง ๆ ของบริบทสังคม เพิ่มโอกาสให้แก่ผู้สอนได้ไปฝึกปฏิบัติงานจริงในสถานที่ที่มีความต่างทางวัฒนธรรม หรือในสังคมที่มีความหลากหลายของเชื้อชาติแต่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ซึ่งผู้สอนกลุ่มดังกล่าวควรได้รับสิทธิ์การออกความคิดเห็นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แต่ในปัจจุบันกลับถูกลดทอนบทบาทความสำคัญทางสังคม บุคลากรทางการศึกษาที่ได้ปฏิบัติงานจริงกลุ่มนี้เป็นผู้ที่ได้เผชิญกับสังคมพหุวัฒนธรรมที่แท้จริง เป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายทางศึกษาเชิงพหุวัฒนธรรมในสังคมร่วมสมัยได้ประสบความสำเร็จอย่างตรงประเด็นที่สุดเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. พัฒนาหลักสูตรที่สะท้อนความหลากหลายทางวัฒนธรรม ครอบคลุมและสะท้อนถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจและยอมรับในความแตกต่าง
2. เสริมสร้างทักษะของบุคลากรทางการศึกษา ควรจัดอบรมและพัฒนาทักษะบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถรับมือกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและสามารถจัดการเรียนการสอนในสังคมร่วมสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน การทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่นและเครือข่ายต่าง ๆ จะช่วยให้การจัดการศึกษามีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่. (2565). **บรรยายสรุปจังหวัด**. เชียงใหม่. เชียงใหม่: สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่.
- ศูนย์บริหารข้อมูลตลาดแรงงานภาคเหนือ. (2564). การทำงานของแรงงานต่างด้าว. **วารสารสถานการณ์ตลาดแรงงานภาคเหนือ**. 1(2), 14.
- ฉมลวรรณ ธีระบัญชา. (2566). การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการสอนร่วมสมัย. **วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย**. 6(1), 187 – 186.
- สงฆ์ ไชยยา, สมาน พูแสง, สมเกต อุทธโยธา, และ สำเนา หมิ่นแจ่ม. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่. **วารสารบัณฑิตวิจัย**. 8(2), 37-50.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2567). **สวนดุสิตโพลเปิดผลสำรวจ “จุดเด่น-จุดด้อย” ของครูไทยปี 2566**. สืบค้น 19 กรกฎาคม 2567. จาก <https://www.thansettakij.com/news/585855>
- สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (2566) **แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย (พ.ศ. 2566 – 2570)**. สืบค้น 25 กรกฎาคม 2567. จาก <https://www.onlb.go.th/about/featured-articles/5139-a5139>